

MADDE MADDE ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ

GELECEĞİM İÇİN

Hayır

MADDE MADDE ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ

Referanduma sunulan “21.01.2017 tarih 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile getirilmek istenen değişiklikler kanun maddelerine göre, özetlenerek ve önemli gördüğümüz yönleriyle notlar halinde aşağıda çıkarılmıştır.

1. Madde

Mahkemelerin bağımsız olmasına **tarafsız** ibaresi de ekleniyor. (Anayasanın 9. maddesini değiştiriyor.)

2. Madde

TBMM üye sayısı altı yüze çıkarılıyor. (Anayasanın 75. maddesini değiştiriyor.)

3. Madde

Milletvekili seçilme yaşı 18'e indiriliyor. (Anayasanın 76. maddesini değiştiriyor.)

4. Madde

1) Cumhurbaşkanı (Başkan) seçimi ile TBMM seçiminin aynı günde yapılacağı düzenleniyor.

2) TBMM süresi beş yıla çıkarılıyor.

(Anayasanın 77. maddesini değiştiriyor.)

5. Madde

TBMM'nin bakanları denetleme yetkisi kaldırılıyor. (Anayasanın 87. maddesini değiştiriyor.)

6. Madde

1) Gensoru kaldırılıyor. (16. madde ile birlikte.)

2) Sözlü soru önergesi kaldırılıyor.

(Anayasanın 98. maddesini değiştiriyor.)

7. Madde

- 1) Cumhurbaşkanı'na (*Başkan'a*) parti genel başkanı olabilme imkanı getiriliyor. Tarafsızlığı kaldırılıyor, partizan Cumhurbaşkanı geliyor.
- 2) Cumhurbaşkanı (*Başkan*) adayı gösterme hakkı;
  - * Meclisteki siyasi parti gruplarına,
  - * Son genel seçimlerde tek başına veya birlikte %5 oy almış partilere,
  - * 100 bin seçmene tanınıyor.
- 3) Birinci turda Cumhurbaşkanı seçilememesi halinde ikinci turda sadece Cumhurbaşkanı seçimi yapılacağı düzenleniyor. (*Anayasanın 101. maddesini değiştiriyor.*)

8. Madde

- 1) Cumhurbaşkanlığı (*Başkanlık*) kararnamesi çıkararak kanun gibi düzenleme yapma imkanı getiriliyor.
- 2) Yürütme yetkisi tek başına Cumhurbaşkanı'na (*Başkan'a*) veriliyor. Başbakan ve Bakanlar Kurulu kaldırılıyor. (*16.madde ile birlikte.*)
- 3) Cumhurbaşkanı'na (*Başkan'a*), Cumhurbaşkanı (*Başkan*) yardımcıları ve bakanları **doğrudan** atama ve görevden alma yetkisi veriliyor.
- 4) Üst kademe kamu yöneticilerini atama ve görevlerine son verme yetkisi veriliyor.
- 5) Üst kademe kamu yöneticilerinin atama usul ve esaslarını kararname ile düzenleme yetkisi veriliyor.
- 6) Millî güvenlik politikalarını belirleme ve gerekli tedbirleri alma yetkisi veriliyor. (*Anayasanın 104. maddesini değiştiriyor.*)

9. Madde

- 1) Cumhurbaşkanı'nın (*Başkan'ın*) suçlarıyla ilgili olarak yargılanabilmesi için;
  - * Meclis üye tamsayısının salt çoğunluğunun (301) imzasıyla meclis soruşturması istenmesi,
  - * Meclis üye tamsayısının 3/5'inin (360) oyuyla soruşturma açılmasına karar verilmesi,
  - * Meclis üye tamsayısının 2/3'ünün (400) oyuyla Yüce Divana sevkine karar verilmesi şartı getiriliyor.
- 2) Suçlar arasında göreviyle ilgili olup olmamaya ilişkin bir ayırım yapılmıyor.
- 3) Görev döneminde işlenen her türlü suç için, görev süresi sona erdikten sonra da bu koruma devam ediyor.
- 4) 301 imzayla soruşturma istendikten sonra 360 oyla soruşturma açılmasına karar verilinceye kadar geçen sürede Meclisi fesih yetkisi devam ediyor. Soruşturma açıldıktan sonra ise fesih yetkisi kalkıyor. (*Anayasanın 105. maddesini değiştiriyor.*)

10. Madde

- 1) Cumhurbaşkanı'na (*Başkan'a*) istediği kadar Cumhurbaşkanı (*Başkan*) Yardımcısı ve Bakan atama yetkisi veriliyor.
- 2) Yardımcılar ve bakanlar sadece Cumhurbaşkanı'na (*Başkan'a*) karşı sorumlu.
- 3) Cumhurbaşkanı'nın (*Başkan'ın*) yokluğunda, seçilmemiş bir kişi olan yardımcısı vekalet ederek bütün yetkileri kullanabiliyor.
- 4) Yardımcılar ve bakanlar milletvekili olamaz. Milletvekillerinin içinden atanırsa milletvekillikleri sona eriyor.
- 5) Yardımcılar ve bakanlar milletvekili gibi yemin ederler.
- 6) Cumhurbaşkanı (*Başkan*) Yardımcıları ve Bakanların görevleri ile ilgili suçlarından dolayı yargılanabilmesi için;
  - * Meclis üye tamsayısının salt çoğunluğunun (301) imzasıyla meclis soruşturması istenmesi,
  - * Meclis üye tamsayısının 3/5'inin (360) oyuyla soruşturma açılmasına karar verilmesi,
  - * Meclis üye tamsayısının 2/3'ünün (400) oyuyla Yüce Divana sevkine karar verilmesi şartı getiriliyor.Görev döneminde işlenen görevleriyle ilgili suçları için, görev süresi sona erdikten sonra da bu koruma devam ediyor.
- 7) Görevleriyle ilgili olmayan suçlar açısından yargılanmaları yasama (*milletvekili*) dokunulmazlığı hükümlerine tabi kınıyor.
- 8) **Cumhurbaşkanı'na (*Başkan'a*) kararname çıkararak bakanlıkların kurulmasına, kaldırılmasına, görev ve yetkilerine, merkez ve taşra örgütlerinin nasıl kurulacağı ve hangi yetkilere sahip olacağına, özetle merkezi idarenin nasıl şekilleneceğine tek başına karar verip istediği gibi düzenleme yapma yetkisi veriliyor. Bu şekilde bölge yönetimleri kurabilmesinin de önü açılıyor. (16. maddede verilen, kararnameyle kamu tüzel kişiliği oluşturma yetkisi ile birlikte değerlendirilmelidir.) (Anayasanın 106. maddesini değiştiriyor.)**

11. Madde

- 1) Cumhurbaşkanı'na (*Başkan'a*) tek başına hiçbir gerekçe göstermeden Meclisi fesih yetkisi veriliyor.
  - 2) Meclise de 3/5 çoğunlukla (360 oyla) erken seçim kararı alma yetkisi veriliyor.
  - 3) Her iki halde de iki seçim birlikte tekrarlanıyor.
- (Anayasanın 116. maddesini değiştiriyor.)

12. Madde

- 1) Tüm olağanüstü yönetim biçimleri (*olağanüstü hal, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali*) "olağanüstü hal" adıyla tek bir ad altında toplanıyor.
- 2) Cumhurbaşkanı (*Başkan*) tek başına olağanüstü hal ilan edebiliyor. İlan edilen olağanüstü hal (*şu anda olduğu gibi*) Meclisin onayına sunuluyor.
- 3) Olağanüstü hal süresince Cumhurbaşkanı (*Başkan*) hiçbir sınırlamaya tabi olmadan temel hak ve özgürlükler, kişi hak ve ödevleri ile siyasi hak ve ödevlere ilişkin bütün alanlarda kararname ile düzenleme yapabiliyor.
- 4) Olağanüstü hallerdeki bu kararnameler üç ay içinde Meclis tarafından karara bağlanmazsa yürürlükten kalkıyor.
(*Anayasanın 119. maddesini değiştiriyor.*)

13. Madde

Askeri mahkemeler kaldırılıyor. (*16. madde ile birlikte.*) (*Anayasanın 142. maddesini değiştiriyor.*)

14. Madde

- 1) Hakimler ve Savcılar Kurulu 13 üyeye indiriliyor. (*Halen 22 asıl 12 yedek üyeden oluşuyor.*)
- 2) Bunların altısını Cumhurbaşkanı (*Başkan*) atıyor. (*1 Adalet Bakanı, 1 Müsteşar, 4 üye.*)
- 3) Kalan yedisini de TBMM; birinci turda 2/3, ikinci turda 3/5, üçüncü turda en çok oy almış iki aday arasından kura çekmek suretiyle belirliyor. Son turda en çok oy alan iki üye arasında kura çekilmesi, Meclis çoğunluğunun adayları tek başına belirleme imkanı vermektedir. Sistem, Başkanın partisinin çoğunluğu alması üzerine kurgulandığından bu üyeler de başkanın arzusuna göre seçilecektir.
(*Anayasanın 159. maddesini değiştiriyor.*)

15. Madde

- 1) TBMM'nin bütçe yapma yetkisi fiilen elinden alınıyor.
- 2) Bütçe kanunu (*ve geçici bütçe kanunu*) kabul edilmezse bir önceki yıl bütçesinin yeniden değerlendirilme oranında arttırılarak uygulanacağı düzenleniyor. Bunun hiçbir sınırı yok. Cumhurbaşkanı'na (*Başkan'a*) yeni bütçe yapılmadan ülkeyi yönetebilme imkanı tanınıyor.
- 3) Meclisin en önemli hakkı ve denetim aracı olan bütçe hakkı yok ediliyor.
(*Anayasanın 161. maddesini değiştiriyor.*)

16. Madde

Toplu değişiklik ve ilga maddesidir. Toplam 61 maddede değişiklik yapılmıştır. Önemli gördüğümüz bir kısmı aşağıda derlenmiştir.

- 1) Başbakan ve bakanlar kurulu kaldırılıyor. (8. madde ile birlikte.)
- 2) **Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kamu tüzel kişiliği kurulabilme imkanı getiriliyor. (Anayasanın 123.maddesi değiştiriliyor) Bu şekilde bölge yönetimleri kurabilmesinin de önü açılıyor. (10. maddede verilen kararnameyle merkezi idareyi düzenleme yetkisi ile birlikte değerlendirilmelidir.)**
- 3) Devlet Denetleme Kuruluna idari soruşturma yetkisi veriliyor.
- 4) Gensoru ve güvenoyu kaldırılıyor. (Anayasanın 99, 100, 101. maddelerini kaldırıyor.)
- 5) Bakanlıkların kurulması, kaldırılması ve düzenlenmesinde kanuna yetki veren 113. madde kaldırılıyor. Bakanlıkların kurulması, kaldırılması ve düzenlenmesinin kanunla değil Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile yapılabilmesi sağlanıyor. (10. madde ile birlikte.)
- 6) Askeri yargı kaldırılıyor. (Anayasanın 145. maddesini kaldırıyor.)
- 7) Askeri Yargıtay kaldırılıyor. (Anayasanın 156. maddesini kaldırıyor.)
- 8) Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kaldırılıyor. (Anayasanın 157. maddesini kaldırıyor.)

17. Madde

Toplu olarak tek bir madde altında sekiz fıkrada halinde geçici maddeler düzenlenmiştir. Önemli gördüğümüz bir kısmı aşağıda derlenmiştir.

- 1) İlk milletvekili genel seçimi ile Cumhurbaşkanlığı seçimi 03.11.2019 tarihinde birlikte yapılacaktır.
- 2) Meclis isterse basit çoğunlukla erken seçim kararı alabilir. Bu durumda yine iki seçim birlikte yapılır.
- 3) Seçim kanunlarında yapılan değişikliklerin bir yıl içindeki seçimlerde uygulanamayacağına ilişkin Anayasa hükmü ilk milletvekili genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seğiminde uygulanmaz.
- 4) Hakimler ve Savcılar Kurulu üyeleri en geç otuz gün içinde seğilir ve kırkıncı günden sonra göreve başlarlar.

18. Madde

Toplu yürürlük maddesi olup üç bent halinde düzenlenmiştir. Önemli gördüğümüz bir kısmı aşağıda derlenmiştir.

- 1) Partili Cumhurbaşkanı hükmü hemen yürürlüğe girecektir.
- 2) Seçim kanunlarında yapılacak değişikliklerin ilk seçimlerde uygulanmasını sağlayan hüküm hemen yürürlüğe girecektir.
- 3) Hakimler ve Savcılar Kuruluna ilişkin hüküm hemen yürürlüğe girecektir.
- 4) Askeri yargıya ilişkin hükümler hemen yürürlüğe girecektir.
- 5) Diğer maddelerin bir kısmı hemen, bir kısmı birlikte yapılacak ilk milletvekili genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçimi takviminin başladığı tarihte, bir kısmı da seçilen Cumhurbaşkanı'nın göreve başladığı tarihte yürürlüğe girecektir.

Yüksek Yargıya İlişkin Not:

Bu değişiklikte Cumhurbaşkanı'nın Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay'a üye atama yetkilerine ilişkin doğrudan özel bir düzenleme yoktur.

Ancak değişikliğin tümü yürütmeyi tek başına elinde bulunduran ve hatta yasamaya dahi müdahale edebilecek şekilde geniş yetkilere sahip farklı bir Cumhurbaşkanı tarif ettiğinden, mevcut Anayasa'da verilmiş yargıya ilişkin yetkilerin azaltılmayıp bu şekilde kalması, yargı bağımsızlığı için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

Bu nedenle bu değişiklikle yargıya ilişkin ortaya çıkan aşağıdaki sakıncaları da ifade etmek gereklidir.

- 1) Cumhurbaşkanı (Başkan) 15 üyeli Anayasa Mahkemesinin 12 üyesini seçecektir.
- 2) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Başsavcivekilini seçecektir.
- 3) Danıştay üyelerinin dörtte birini seçecektir.
- 4) Danıştay'ın kalan üyeleri ile Yargıtay üyelerini ise kontrol edebileceği Hakimler ve Savcılar Kurulu eliyle seçecektir.
- 5) Ayrıca Hakimler ve Savcılar Kurulu eliyle bütün yargı örgütü üzerinde etkili olabilecektir.

